

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä (E 46/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Jari Raitaniemi, Luonnonvarakeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- Tornio-Muonijokiseura ry
- WWF Suomi

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Itämeren vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksia koskeva tieteellinen neuvo on saatu 28.5.2025. Komissio antaa ehdotuksensa myöhemmin.

Valiokunnan lausunto YmVL 14/2025 vp

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2026 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Valtioneuvosto edellyttää, että TAC:ien vahvistamisessa noudatetaan neuvoston vuonna 2023 tekemää linjausta, jonka mukaan TAC:t vahvistetaan monivuotisen suunnitelman artiklan 5 mukaisesti silloin, kun kalakanta on alle Btrigger -tason.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Lohikantojen vahvistaminen on Suomelle prioriteetti. Suomi kannattaa ICES:n neuvon perusteella vuodeksi 2026 ratkaisua, jonka mukaan TAC asetettaisiin 30 000 lohen merisaaliin (kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen) perusteella siten, että Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan kalastaa lohta kohdennetusti neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana). ICES:n mukaan lohenkalastus tulisi Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella kieltää.

Lisäksi pyritään siihen, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta ICES:n tieteellisen neuvon mahdollistamalla tasolla. On tärkeää, että tämä sitoumus säilyy EU-tasolla ja Suomella säilyy kansallisella tasolla mahdollisimman suuri harkintavara päättää, otetaanko siirtoja vastaan muilta jäsenvaltioilta. Näin voidaan kansallisesti ottaa ICES:n tieteellistä neuvoa ja komission ehdotusta paremmin huomioon lohikantojen tilan ja lohen nousun jokiin kaikissa tilanteissa, on lohikannan tila sitten heikentymässä tai tavoitteiden mukaisesti paranemassa. Tämän mahdollisuuden hyödyntämistä harkitaan kuten aiemminkin kansallisesti lohivilanteen ja erityisesti lohen nousua jokiin koskevan viimeisimmän tiedon perusteella.

Valtioneuvosto lähtee siitä, että lohenkalastuksen säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista kalastusta ja vapaa-ajankalastusta (ml. kalastusmatkailu) tasapuolisesti.

Valtioneuvosto kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista ml. kaupallisen lohenkalastuksen kieltämistä siimoilla neljän merimailin ulkopuolella.

Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohen vapaa-ajankalastusta ei tulisi rajoittaa EU säännöksin.

Valiokunnan lausunto YmVL 14/2025 vp

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohen TAC

Valtioneuvosto kannattaa Suomenlahden lohen TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (10 480 kpl) siten, että siitä vähennetään hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %).

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 55 869—62 684 tonnia.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 120 378—157 996 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 23 962—35 643 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Läntisen silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon mukaisesti nollasaalista läntiselle silakkakannalle.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 176 056—230 518 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %).

Valiokunnan lausunto YmVL 14/2025 vp

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sivusaalis-TAC asetetaan riittävän korkealle tasolle, jotta vältetään tilanteet, joissa sivusaalis-TAC:n pienenus rajoittaisi perusteetta muuta kalastusta.

Valtioneuvosto kannattaa myös nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24—26.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muuta kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2024 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Punakampela

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 10 971 tonnia osa-alueilla 22—32.

Meritaimen

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2026 neljää meripeninkulmaa kauempänä perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Valtioneuvosto on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan omaaloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) Itämeren vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksia koskeva tieteellinen neuvo on saatu 28.5.2025. Komissio antaa ehdotuksensa elo—syyskuun vaihteessa, ja maatalous- ja kalastusneuvosto päättää asiasta lokakuussa 2025. ICES:n tieteellinen neuvo muodostaa pohjan komission ehdotukselle, joten ennakkovaikuttamisen tavoitteet komission tulevaan ehdotukseen muodostetaan käsiteltävänä olevalla kirjelmällä ja eduskunnan kannanotolla siihen.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan katsoo, että ICES:n tieteellinen neuvo muodostaa ainoan kestävä pohjan kalastusmahdollisuuksien vahvistamiselle. Tieteellisen neuvon mahdollistaman tason lisäksi kansallinen harkintavalta on tarpeen silloin, kun viimeisimmän tiedon perusteella voidaan kalakantojen tila ottaa ICES:n neuvoa ja komission ehdotusta paremmin huomioon, kuten lohikiintiösiirtojen vastaanottamisen osalta. Valiokunta korostaa edelleen oikea-aikaisen ja riittävän luotettavan tieteellisen tiedon merkitystä kalakantoja koskevan päätöksenteon perustana.

Suomen kannalta keskeisimmät ehdotukset liittyvät lohen, silakan, kilohailin, punakampelan sekä itäiseen ja läntiseen turskakantojen TAC:hin. Valiokunnan mielestä ICES:n antamia suosituksia tulee pääsääntöisesti noudattaa, kun päätetään vuoden 2026 kalakantojen kalastuskiintiöistä tai suurimmista sallituista saaliista (TAC). Valiokunta tarkastelee lausunnossaan suosituksia erityisesti lohen ja silakan osalta.

Valiokunta nostaa esiin aikaisempaan tapaansa, että Itämeren kalakantojen tilan muutokset ovat huolestuttavia ja merkki Itämeren huonosta tilasta, jonka vaikutukset näkyvät ravintoverkon eri osissa. Tästä syystä tulisi aikaisempaa enemmän kiinnittää yleisesti huomiota kasvaviin paineisiin toiminnoista, jotka vaikuttavat meriympäristön muuttumiseen, sen monimuotoisuuteen ja sitä kautta myös kalakantoihin (kuten merituulivoimalat, kalanviljely, rakentaminen, ruoppaus). Kun Itämeren tila rehevöitymisen vuoksi on edelleen heikko, lisääntyvä muu toiminta lisää paineita kumulatiivisesti. Toimia on tehty ja tehdään paljon, mutta ilmastonmuutos vaikeuttaa maalla tehtävien toimien tehoa, kun talvisateiden lisääntyminen paljaan maan aikana lisää valuma-alueen ravinnekuormaa ja pahentaa siten rehevöitymiskehitystä. Itämeren kalakantojen monivuotista hoitosuunnitelmaa tulee pyrkiä kehittämään siten, että siinä otetaan nykyistä paremmin huomioon meriympäristön tilassa tapahtuvat kumulatiiviset muutokset.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Lohikantojen osalta ICES suosittaa, että kutuvaelluksella olevaa lohta voitaisiin kalastaa Saaris-
tomerellä, Ahvenanmerellä ja Pohjanlahdella (osa-alueet 29N—31) rannikkokalastuksessa ajan-
jaksolla 1.5.—31.8.2026 enintään 30 000 lohta. Tämä merkitsee 25 prosentin vähennystä ICES:n
vuodelle 2025 suosittelemaan tasoon. Itämeren pääaltaaseen laskevien jokien heikkojen lohikan-
tojen suojelemiseksi ICES suosittaa jatkamaan kaiken muun loheen kohdistuvan merikalastuk-
sen sulkua. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin lohikantojen vahvistamista Suomen priori-
teettina ja kannattaa lohenkalastuksen rajoittamista ICES:n neuvon mukaisesti.

Valiokunnan lausunto YmVL 14/2025 vp

Valiokunta pitää tärkeänä, että Itämeren lohikantojen huolestuttavan heikentymisen vuoksi kalastuspainetta vähennetään. Siksi on kannatettavaa, että valtioneuvosto on antanut asetukset kaupalliseen lohenkalastukseen kohdistuvista rajoituksista, joilla suojellaan erityisesti suurikokoisia lohia, jotka ovat arvokkaita kantojen lisääntymiselle ja monimuotoisuudelle. Huolestuttavan heikon lohennousun ennakoidaan jatkuvan Tornionjoella myös tänä vuonna, joten lohen kalastuspainetta vähennetään sekä joella että merellä. Säätelyllä pyritään varmistamaan kalastuksen kestävyys sekä edellytykset lohikantojen vahvistumiselle ja luonnonlohikantojen monimuotoisuudelle. Jatkossa kansalliseen sääntelyyn sisältyvät rajoitukset tulisi kuitenkin pyrkiä antamaan aikaisemmin sääntelyn ennakoitavuuden parantamiseksi, sillä nyt ne annettiin vasta 22.5.2025. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että Ruotsissa hyväksytyn uuden rajoituksen mukaan lohen kalastaminen isorysällä on Tornionjoen Ruotsin puoleisella edustalla sallittua vain kuuden päivän ajan (17.—22.6.), mikä vähentää merkittävästi Tornionjoen loheen kohdistuvaa pyyntiä.

Valiokunta pitää tärkeänä valtioneuvoston peruslängökohtaa siitä, että lohenkalastuksen sääntelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista kalastusta ja vapaa-ajankalastusta, mukaanlukien kalastusmatkailu, tasapuolisesti. Vuoden 2025 alusta on tullut voimaan asetus, joka velvoittaa myös vapaa-ajankalastajat ilmoittamaan esimerkiksi lohisalaalistaan viipymättä ja viimeistään 14 vuorokauden kuluessa. Luotettaviin tietoihin perustuva sääntely ja kalakantojen hoito on myös kalastajien etu, jotta kalastusrajoituksia ei aseteta varovaisuusperiaatetta noudattaen vähäisillä tiedoilla laajemmiksi kuin on tarpeen. Lisäksi on tärkeää pyrkiä säilyttämään hyödyttömiksi jäävien lohikiintiöiden siirto ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta ICES:n neuvon mahdollistamalla tasolla, ja tältä osin säilyy kansallisella tasolla mahdollisimman suuri harkintavara päättää siitä, otetaanko siirtoja muilta jäsenvaltioilta vastaan. Tämä mahdollistaa harkinnan erityisesti lohen nousua jokiin koskevan viimeisimmän tiedon perusteella.

ICES arvioi Suomenlahden kolmen luonnonlohikannan poikastuotannon joko saavuttaneen (Keilajoki ja Kundajoki) tai vuonna 2025 saavuttavan (Vasalemmajoki) MSY-tason. Valiokunta pitää Viron lohijokien hyvää kehitystä myönteisenä ja kannustavana esimerkkinä siitä, miten nopeasti padon purkaminen ja nousun mahdollistaminen vaikuttaa luonnonlohikantojen tilaan.

Valiokunta korostaa tutkimustiedon merkitystä kalakantoihin kohdistuvien erilaisten paineiden selvittämiseksi ja ymmärtämiseksi. Esimerkiksi merimetsojen vaikutuksista kalakantoihin on valiokunnan saaman selvityksen mukaan uutta tietoa. Merimetsot käyttävät mielellään ravinnokseen ahvenia, kuhia ja haukia, joiden väheneminen lisää kolmipiikkikantaa, joka puolestaan vaikuttaa välillisesti muiden lajien (kuten silakan) kantaan, koska se käyttää ravinnokseen ennen muuta mätiiä. Valiokunta pitää siten tärkeänä, että myös hylkeiden ja merimetsojen välillisistä vaikutuksista kalakantoihin ja kalastukselle aiheuttamista vahingoista tuotetaan ajantasaista ja luotettavaa tutkimustietoa.

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon FMSY-vaihteluvälin kutukan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 55 869—62 684 tonnia. Valiokunta toteaa, että Pohjanlahden silakkakannan kutubiomassa pieneni nykyisten, vuodesta 2024 sovellettujen ja aiempaa tiukempien viitearvojen mukaan MSY Btrigger -tason alapuolelle vuonna 2019, ja kannan pienenemisen on arvioitu sittemmin jatkuneen saaliiden pienentä-

Valiokunnan lausunto YmVL 14/2025 vp

misestä huolimatta, todennäköisesti 2020-luvun alun nälkiintymisjakson seurauksena. Kannan kutubiomassa on arvioitu kuitenkin edelleen suuremmaksi kuin Blim. Kalastuskuolevuuden arvioidaan alittaneen FMSY:n vuodesta 2018 lähtien ja edelleen pienentyneen. Ravintotilanteen parannuttua silakat ovat elpyneet nälkiintymisestä, ja niiden kunto on hyvä kaikissa kokoluokissa. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että silakkakannan toipuminen ja vakaus osoittavat, että Suomen kanta ja neuvoston ratkaisu silakan kalastuksen jatkamisesta ICES:n tieteellisen neuvon perusteella vuosina 2024 ja 2025 olivat perusteltuja. Kalakantojen suojelun ja kaupallisen kalastuksen tarpeiden yhteensovittamisen kannalta kokonaisvaltainen, ennakoitava, johdonmukainen linja on tärkeä ja käytännössä näin yhteensovitettavissa. Tuolloin tuotiin perusteluissa esille myös esitetyn täyskiellon negatiiviset vaikutukset. Kielto olisi johtanut kalastuksen ravinteita poistavan vaikutuksen romahtamiseen, sillä silakan mukana on viime vuosina poistunut mereen joutunutta fosforia noin 350 tonnia/vuosi. Uhkana on myös itämerirehun eli pääosin Itämeren silakasta valmistettuun kalajauhoon perustuvan kalankasvatusrehun kiertotalousratkaisun myönteisen vaikutuksen häviäminen.

Valiokunta pitää hyvänä vakiintunutta kaksivaiheista käytäntöä, jossa eduskuntaa informoidaan ennakkovaikuttamiskantojen muodostamiseksi ensin ICES:n neuvon sisällöstä ja myöhemmin Suomen kanta muodostetaan komission annettua ehdotuksensa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 13.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Mikkonen vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Sara Seppänen ps

Valiokunnan lausunto YmVL 14/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan lausunto YmVL 14/2025 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Emme voi yhtyä valiokunnan kantaan, sillä se hyväksyessään esityksen mukaisen Suomen kannan ohittaa epävarmuuden kalakantojen tilan seurantaan liittyen sekä asettaa kalastuskiintiöt liian korkealle suhteessa joidenkin kalalajien kantojen tilanteeseen.

Pääaltaan ja Pohjanlahden lohen osalta tärkeää olisi huomioida, että lohen nousu on useana vuonna ollut arvioitua heikompaa. Kalastuskiintiön päättäminen nyt jättäisi huomiotta vielä päivittyvät tiedot toteutuneesta noususta ja poikastuotannosta. Lohikantojen herkän tilan vuoksi tarkentunutta tietoa tulisi ehdottomasti odottaa ennen kalastuskiintiöiden lukitsemista.

Suomenlahden lohen osalta olisi tärkeää kohdistaa pyynti yksinomaan istutettuihin kaloihin. Kalastusajankohtaa Suomenlahden lohen osalta tulisi myöhentää, jotta suojellaan Pohjanlahden alueen luontaisia lohikantoja, joihin pyyntiä kohdistuu.

Valtioneuvoston kanta jättää huomiotta Itämeren kalakantojen monivuotisessa hoitosuunnitelmassa määritellyt turvarajat. Tätä poikkeusta ei perustella kannassa. Turvarajojen huomiointi näkyy silakalle esitetyissä kalastuskiintiöissä, joita tulisi laskea 5 prosenttia turvarajan mukaisiksi. EU:n Pohjanlahden silakkakiintiötä tulisi siten laskea 55 869—62 684 tonnista 25 560 tonnin kokonaissaaliiseen. Samoin Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakan kiintiötä EU:n osalta tulisi laskea esitetystä 120 378—157 996 tonnista 90 155 tonniin. Myös silakan osalta kiintiöistä tulisi lopullisesti päättää vasta syksyllä, kun tietoa kalakannoista on vielä nykyistä enemmän.

Varovaisuuden nimissä myös kilohailin kiintiön osalta tulisi odottaa syksyyn ennen päätöksen sinetöimistä. Kilohailin osalta tärkeää on huomioida se, että kilohailin pyynnissä sivusaaliina saadaan myös runsaasti silakkaa, mikä tulee huomioida kalastusmäärissä. Tämänhetkisen tiedon valossa vaikuttaa selvältä, että myös kilohailin kiintiötä tulisi pienentää valtioneuvoston esitykseen verrattuna.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 13.6.2025

Mai Kivelä vas
Krista Mikkonen vihr